

DEBATS

La Historiografia Irlandesa a través de James Connolly: visions dominants

Adrià Llacuna (Universitat Autònoma de Barcelona)

Resum /Resumen/ Abstract

La particular dinàmica política irlandesa als primers decennis del segle vint ha estat un dels fenòmens més convulsos de l'Europa Occidental en el període d'entreguerres. A més, durant els anys posteriors a la creació de la República del Eire s'ha anat desenvolupant un panorama historiogràfic, tant vívid com poc conegut en els nostres cercles més propers, que queda exemplificat en un dels personatges més controvertits del socialisme internacional del període intersecular: James Connolly. En base a la seva figura, el nacionalisme, el revisionisme, i el marxisme han desenvolupat diverses línies interpretatives interessants d'analitzar i discutir.

La particular dinámica política irlandesa en los primeros decenios del siglo veinte fue uno de los fenómenos más convulsos de la Europa Occidental en el período de entreguerras. Así mismo, durante los años posteriores a la creación de la República del Eire se ha ido desarrollando un panorama historiográfico, tan vívido como poco conocido en nuestros círculos más próximos, que queda ejemplificado en uno de los personajes más controvertidos del socialismo internacional del período intersecular: James Connolly. En base a su figura, el nacionalismo, el revisionismo y el marxismo han desarrollado líneas interpretativas interesantes de analizar i discutir

232

The particular dynamics of Irish politics during the first decades of the twentieth century has been one of the most upheaval episodes of the interwar period in Western Europe. Furthermore, during the years after the creation of the Republic of Eire, a particular historiography has been developed –as vivid as unknown in our context- which is exemplified with one of the most controversial characters of the international socialist movement at the end of the ninetieth century: James Connolly. In reference to his figure, Nationalism, Revisionism and Marxism have developed different interpretations, interesting to analyze and discuss them.

Paraules clau /Palabras clave /Key Words

Historiografia. Irlanda. Connolly. Nacionalisme. Revisionisme. Marxisme
Historiografía. Irlanda. Connolly. Nacionalismo. Revisionismo. Marxismo
Historiography. Ireland. Connolly. Nationalism. Revisionism. Marxism

1. Introducció

Una breu referència a James Connolly (1868-1916) com a dirigent polític i sindical irlandès ubica al personatge en un context i àmbit geogràfic escassament

explorat des dels cercles acadèmics que ens resulten més propers. Per tant, pretendre tractar una figura del moviment obrer irlandès com la que aquí es comenta, suposa un abordatge total a les produccions bibliogràfiques realitzades des de l'àmbit irlandès i anglosaxó, i en el millor dels casos, alguna producció més propera. Això requereix a més certa noció del desenvolupament polític i ideològic dels propis cercles acadèmics que amb el pas de les dècades han anat configurant unes determinades corrents historiogràfiques sobre el personatge.

El que es pretén és realitzar un estat de la qüestió, el més acurat possible, als diversos enfocaments i anàlisis del pensament polític i social de James Connolly desenvolupades pels seus historiadors durant el transcurs del segle XX. No obstant, la centralitat del personatge no ha de menystenir tot un conjunt de temàtiques que es desenvolupen de forma circumdant al mateix, és a dir, explicar Connolly ajuda a explicar també: la situació i organització del socialisme britànic i les seves relacions amb Irlanda; el paper del personatge dins el model organitzatiu del moviment obrer irlandès; els punts de contacte amb el sindicalisme nord-americà de principis de segle XX; o el creixement de la conflictivitat política i social de l'illa que desembocà a la Insurrecció de Pasqua (*Easter Rising*) el 1916, en la que Connolly participà, fou processat i executat per les autoritats britàniques.

Aquest últim aspecte –aixecament nacional i execució– revesteixen a aquest líder socialista d'una pàtina de martirologi patriòtic, la qual a imbuït bona part de les successives interpretacions històriques sobre el període més vinculades als cercles nacionalistes. Per tant, la 'qüestió Connolly' es converteix en una qüestió de memòria històrica, ja que diverses corrents ideològiques de la Irlanda independent han parlat en nom del personatge, declarant-se'n hereves, mentre el seu ideari roman ben lluny del llegat del socialista irlandès. D'altra banda, molts altres autors han projectat la imatge de Connolly cap a un futur, aprofitant també el dinamisme de la seva figura, on es culminés la revolució social truncada per una consolidada revolució nacional que subsumí al país en una República de caràcter marcadament conservador¹.

2. Uns apunts biogràfics per a un balanç historiogràfic

James Connolly, fill d'immigrants irlandesos, nasqué a Cowgate, als ravals d'Edimburg l'any 1868². Davant les dures condicions de vida que hagué de suportar la família Connolly, el jove James s'enfrontà al clàssic dilema dels infants de la classe treballadora de l'època: "take the shilling or starve"³. Així doncs, Connolly deixà els estudis i començà a treballar a l'edat d'onze anys com a ajudant al *Edimburg Evening News*, juntament amb el seu germà John, i posteriorment entrà a treballar a un forn de pa fins als 14. En aquest moment, falsificà la seva partida de naixement i ingressà a l'Exèrcit Britànic per fugir de la misèria i assegurar-se la subsistència. Aquesta fou la

¹ MARCET, Joan, "Irlanda: Un sistema bipolar", *Working Paper*, 52, 1992, pp.1-11.

² Cal destacar la polèmica sobre el naixement de Connolly entre els seus biògrafs. Donald Nevin, *James Connolly. 'A full life'*, Dublin, Gill & Macmillan, 2006, p.3, dona una detallada explicació sobre la suposició de molts contemporanis a Connolly que nasqué a Co. Monaghan (Irlanda), establert pel seu biògraf primigeni Desmond Ryan el 1924. Aquesta polèmica fou concloua pel seu biògraf clàssic C. Desmond Greaves el 1961, i que molts altres en la seva línia, com Samuel Levenson o el propi Nevin, tracten de remarcar. LEVENSON, Samuel: *A biography of James Connolly. Socialist, Patriot and Martyr*, Londres, Quartet Books, 1973.

³ GREAVES, C. Desmond, 'Childhood' dins *The Life and Times of James Connolly*, Londres, Lawrence & Wishart Ltd, 1972, pp.11-25.

primera vegada que trepitjà Irlanda.

L'any 1891, Connolly desertà de l'exèrcit i retornà a Escòcia, on va establir els seus primers llaços amb el moviment socialista escocès a través d'un oncle seu que provenia de la tradició dels *fenians*, juntament amb John Leslie. D'aquesta manera Connolly entrà en contacte tant amb el marxisme com amb la qüestió nacional irlandesa, a partir de la seva formació autodidacta⁴. Un any després es convertí en el secretari de la Scottish Socialist Federation (secció de la SDF de Hyndman) però, sense èxit a les eleccions d'octubre de 1894, es traslladà a Dublin a treballar com a organitzador, convidat pel Dublin Socialist Club per un sou d'una lliura setmanal (davant les reiterades dificultats econòmiques que seguia patint).

Aquests primers anys formatius del pensament de Connolly tenen un escàs pes en les seves biografies, en les d'anàlisis del seu pensament polític o en obres d'història del moviment obrer irlandès⁵. Es contempla el personatge en la mesura que es relaciona amb la història 'autòctona' irlandesa i es menysté el paper que jugà el socialisme britànic (i la seva estructura particular) en l'articulació de la seves concepcions polítiques i socials, sobretot en els anys de joventut.

Primerament, cal tenir en compte l'existència dels fluxos migratoris irlandesos cap a la Gran Bretanya (també als Estats Units i Canadà) i la concentració de la nova classe treballadora industrial a ciutats com Edimburg⁶. Per alguns autors, aquest factor present en l'experiència vital de Connolly explica el caràcter internacionalista del seu pensament socialista (on hi havia obrers a altres països hi veia l'obrer irlandès)⁷. D'altra banda cal destacar l'estranya dinàmica que suposa el moviment obrer britànic finisecular dins el context europeu, on el socialisme semblava pràcticament extingit⁸, on el moviment obrer tendia a una entesa amb el liberalisme (aliança *Lib-Lab*).

No és fins a la dècada de 1880 que comencen a sorgir nous debats intel·lectuals que s'introdueixen el fabianisme, el marxisme i l'anarquisme. En el terreny polític es comença a plantejar la idea de la creació d'un partit de la classe obrera crític amb l'aliança amb els liberals (que inicialment prendrà forma amb l'ILP de Keir Hardie). Paral·lelament apareixé un nou sindicalisme més combatiu estès a noves capes de la classe treballadora i amb uns objectius que van més enllà de la defensa dels drets corporatius. Aquesta triple confluència portarà a l'anomenat "despertar del socialisme britànic"⁹.

La situació del socialisme irlandès coincidint amb l'arribada de Connolly el 1895 també es caracteritzà de forma particular. Des de la Primera Internacional, amb seu a Londres, els irlandesos havien participat de l'organització (James Stephens, John Devoy etc.) i, des del manifest de la secció irlandesa l'any 1871, havia estès les seves branques

⁴ O'RIORDAN, Thomas. James Connolly. Cork University Project. Citat 22 gener 2010. Disponible en http://multitext.ucc.ie/d/James_Connolly

⁵ Tal i com es tracta a l'epígraf següent

⁶ GREAVES, C. Desmond, *The life and Times of James Connolly*, Londres: Lawrence & Wishart Ltd, 1972, pp.13-15

⁷ MORRIS, Catherine, 'A contested life: James Connolly in the Twenty-first Century' *Interventions*, 10: 1, 2008, pp.102-115.

⁸ BÉDARIDA, François, "El Socialismo en la Gran Bretaña de 1875 a 1914" dins DROZ, Jaques (dir.), *Historia del Pensamiento Socialista* (vol. 2 "De 1875 a 1918"), Barcelona, Destino, 1985, p.471

⁹ *Idem*, p.471-472

organitzatives a l'illa. Però davant la ruptura de la mateixa, els grups socialistes de Dublin i Cork van vincular-se encara més a les organitzacions britàniques¹⁰. Procés que començà a canviar el 1894 amb la creació del Congrés de Sindicats Irlandès (ITUC) i l'arribada del seu màxim exponent teòric James Connolly¹¹.

En poc temps, Connolly creà l'Irish Socialist Republican Party (ISRP) de marcada tradició socialdemòcrata però que tingué una lleugera transcendència¹². Poc després començà a posar en pràctica les seves formes d'acció política, d'ocupació de l'espai públic de la ciutat, com la protesta de 1897 contra la visita de la reina Victòria, en la què va ser detingut. La seva producció literària i política comença amb les seves publicacions al magazine mensual *Shan Van Vocht*, o el setmanari que aconseguí finançar amb les contribucions del moviment obrer britànic (com el ILP de Keir Hardie) *Worker's Republic* del què s'han editat la totalitat dels seus articles¹³.

La cristal·lització del pensament de Connolly es produeix a partir de la seva emigració als Estats Units el 1903. Al seu concepte de necessària emancipació nacional per a una emancipació social, Connolly es veié influït pel sindicalisme revolucionari americà entorn als Industrial Workers of the World (*wobblies*) i la figura de Daniel de Leon, que propugnaven una praxis sindical d'arrel més proudhoniana que no pas marxista¹⁴. Es tractava d'aconseguir formar un sindicat de tots els treballadors (no sindicats d'ofici) –la One Big Union–, sindicats industrials que portessin a l'administració obrera de la societat, la “república industrial”¹⁵.

Connolly retornà d'Estats Units a Irlanda el 1910 on romangué fins la seva mort el 1916. Allí s'uní al sindicat Industrial Transport and General Workers Union (ITGWU) fundat per James Larkin el 1908, com a dirigent a Belfast. D'altra banda, vinculà el sindicat al partit que recollí l'herència del ISRP, el Socialist Party of Ireland fundat per William O'Brien el 1909, el qual oferí a Connolly la direcció nacional. Durant aquests anys de creixent tensió sociopolítica el sindicat protagonitzà un dels conflictes de classe més coneguts per la historiografia del moviment obrer irlandès: el lock-out de 1913, contra la patronal organitzada per William Martin Murphy, que es saldà amb la creació d'una milícia obrera, la Irish Citizen Army (ICA), i la detenció i exili de Larkin, fet que provocà que la direcció del sindicat restés en mans de Connolly.

Davant l'esclat de la Gran Guerra, Connolly s'hi posicionà en contra (com a guerra de potències imperialistes, en què el moviment obrer s'hi veu arrossegat a participar). D'altra banda, aprofitant l'esforç bèl·lic de Gran Bretanya al continent, Connolly (i la ICA) juntament amb membres dels cercles nacionalistes més revolucionaris de la Irish Republican Brotherhood (IRB), organitzaren un aixecament per la independència d'Irlanda, la Pàsqua de 1916 (*Easter Rising*) que, sense èxit, provocà l'afusellament dels seus dirigents, entre ells el mateix James Connolly. Tal

¹⁰ FENNELL, Desmond, 'Irish Socialist Thought' dins *Heresy. The Battle of Ideas in Modern Ireland*, Belfast, Blackstaff Press, 1993, pp.25-26.

¹¹ BOYD, Andrew, *The Rise of Irish Trade Unions*, Dublin, Anvil Books, 1985 (1ªed.1972), pp.67-73.

¹² BERRESFORD ELLIS, Peter: "The Rise of organised Labour" dins *A History of the Irish Working Class*, Londres, Pluto, 1985, pp.167-183; i O'CONNOR, Emmet: *A Labour History of Ireland 1824-1960*, Dublin, Gill and Macmillan, 1992, p.63.

¹³ CONNOLLY, James. The Workers' Republic. Projecte CELT de la Universitat de Cork. Citat 21 gener 2010. Disponible en <http://www.ucc.ie/celt/published/E900002-005/index.html>

¹⁴ DROZ, Jacques, *Historia del Pensamiento Socialista...* Óp. Cit. 1985, p.667-668.

¹⁵ FENNELL, Desmond, Óp. Cit. 1993, p.30.

participació en l'aixecament es un dels aspectes que més controvèrsia ha causat en la historiografia¹⁶, i en les files del moviment obrer d'altres països en aquell moment.

3. Principals interpretacions: una breu consideració

L'estudi de qualsevol aspecte temàtic de la història irlandesa es sotmet a uns condicionants historiogràfics determinats que s'han de contemplar abans d'iniciar l'anàlisi. Aquesta afirmació podria pecar d'absurda, ja que es pressuposa que tals condicionants existeixen en qualsevol marc historiogràfic concret. Altrament, el que es pretén destacar, és la particularitat del mateix.

La creació d'un Estat-nació al Sud de l'illa d'Irlanda ha produït una visió històrica dominant en clau nacionalista, marcadament conservadora, que ha pretès recollir en el seu si una pluralitat de personatges i esdeveniments, assimilant-los com a propis de la seva cultura política. Evidentment, un d'aquests casos ha estat el de James Connolly¹⁷.

D'altra banda, la història oficial -llegeixis dominant- de la classe obrera i els seus personatges més destacats ha estat, paradoxalment, la del marxisme ortodox britànic o irlandès, políticament marginal a l'illa¹⁸. Aquest també s'ha vist condicionat pel seu rol històric en el si de la Irlanda independent, la seva exclusió dels projectes polítics dominants ha provocat la reivindicació de figures històriques, carregades de simbolisme, com Connolly per impulsar el seu projecte polític frustrat o truncat pels esdeveniments, a fi d'obtenir més projecció social i política.

Davant aquesta situació, a partir dels anys setanta va sorgir una corrent historiogràfica, particularment intensa, anomenada revisionisme. La seva valoració s'ha de fer de forma equilibrada per no cometre errors esbiaixats que no farien més que distorsionar la nostra anàlisi.

236

El revisionisme sorgeix com una reacció a la història dominant a fi d'obtenir, en principi, una visió més acurada dels processos històrics de l'illa (sobre tot de l'època contemporània). Per tant, el primer objectiu de la mateixa era relativitzar o ubicar de manera més precisa el rol britànic a l'illa (considerat 'mal de mals' per la historiografia nacionalista clàssica, una antítesi idònia per a la forja d'un cohesionat sentiment nacional antibritànic). No obstant, segons ens indica Desmond Fennell s'ha creat una distorsió del revisionisme a nivell popular¹⁹:

A retelling of Irish history which seeks to show that British rule of Ireland was not, as we have believed a bad thing (...); and that Irish resistance to it was not as we have believed, a good thing, but a mixture of wrong-headed idealism and unnecessary, often cruel violence.

¹⁶ NEWSINGER, John, "Connolly and his biographers", *Irish Political Studies*, num.5, 1990, pp.1-9

¹⁷ GAYLE BACKUS, Margot, "More useful washed and dead: James Connolly, W.B.Yeats, and the sexual politics of 'Easter, 1916' ", *Interventions*, 10:1, 2008, pp.67-85.

¹⁸ O'CONNOR, Emmet, "Presentations 2: Labour History in other Lands. Ireland", *Labour/Le Travail* n°50, 2002, pp.243-248.

¹⁹ FENNELL, Desmond, "Against Revisionism" dins BRADY C. (ed.), *Interpreting Irish History. The Debate on Historical Revisionism 1938-1994*, Dublin, Irish Academic Press, 1994, pp.184-185.

El revisionisme però, ni és la percepció que comenta Fennell ni tampoc és una corrent innòcua al servei d'un coneixement professional de la història. Altrament, també existeix un projecte polític darrera seu. El problema és determinar quin (o quins).

L'obra *The Making of Irish History*²⁰, que explica el revisionisme de la mà dels propis revisionistes, defensa que és difícil assenyalar quins autors s'identifiquen amb aquesta manera de fer història, per tant, mantenen l'estat de confusió vers el fenomen. Així com també declaren que no és identificable amb una ideologia concreta com podria ser el revisionisme alemany, associat al ressorgiment de l'extrema dreta²¹, i s'escuden darrera la idea de la inevitable projecció social de l'historiador, ésser que no viu aïllat en la seva torre d'ivori.

La visió parcialment certa dels revisionistes rau en què molts historiadors de diverses tendències han realitzat aportacions històriques estrictament renovadores i que provenen d'ideologies diverses (com el propi Fennell, que renova la visió nacionalista clàssica des d'una perspectiva republicana). Per tant, etimològicament s'hauria de distingir 'renovació' de 'revisió'. Aquest últim concepte sí que representa –en el cas irlandès– una determinada ideologia que darrera una metodologia científica de la història i amb el pretext de reubicar l'extremadament distorsionat domini britànic per la historiografia nacionalista clàssica (que l'acusen com a *dérrapage* de l'anàlisi històrica) tracten de reduir-lo i en alguns casos minimitzar-lo a unes proporcions igualment ideologitzades.

Tal i com ha reconegut el marxista renovador irlandès Fintan Lane, el revisionisme s'ha ocupat de restablir les relacions anglo-irlandeses i ha obviat la clau explicativa del procés històric basat en la lluita de classes²². No obstant, també en aquest camp, com s'observa a continuació, ha sorgit un marxisme revisionista que s'ocupa d'aquestes relacions de classe des de la mateixa perspectiva dels revisionistes de la història política: amb la idea de desmitificar les icones absorbides pel nacionalisme i reivindicades pel marxisme ortodox com James Connolly.

La problemàtica és la mateixa que la del cas anterior. En alguns aspectes renoven científicament aspectes que les altres historiografies havien errat o omès. Però d'altra banda, aprofiten aquesta aurèola científica, professionalitzada i renovadora metodològicament –com també ho feu en el seu moment l'historicisme del segle XIX i tanta confusió ha creat posteriorment²³– per desautoritzar i criticar políticament les concepcions dels socialistes aproximades al republicanisme (herència de Connolly).

Així doncs, s'aprofita per reivindicar un projecte polític unitari (en clau presentista) de la classe obrera a les dues bandes de la frontera de l'Ulster (i dins de l'Ulster), 'eliminant' la qüestió nacional (irlandesa) però introduint la seva lluita en el marc estatal britànic, defensant una pretesa desnacionalització en pro d'una modernització (modernització representada per Gran Bretanya, més progressista ideològicament que els governs de Dublín). Aquest és el cas dels maoistes de la B&ICO

²⁰ BOYCE, George i O'DAY, Alan, *The Making of Modern Irish History: Revisionism, and the revisionist controversy*, Londres, Routledge, 1997.

²¹ *Ídem*, p.4

²² LANE, Fintan, *The roots of Modern Irish Socialism 1881-1896*, Cork, Cork University Press, 1997, p.4.

²³ FONTANA, Josep, *Historia: Análisis del pasado y proyecto social*, Barcelona, Crítica, 1982, pp.153-159.

(British and Irish Communist Organisation)²⁴ o part dels historiadors vinculats a la Queen's University of Belfast –nucli revisionista més professionalitzat que el cas anterior–.

Per aquests autors doncs, es tracta d'una interpretació històrica que es projecta vers el passat per aportar la seva *solució política* del present. No es pot obviar la influència dels esdeveniments polítics d'Irlanda del Nord, sobre tot a partir dels anys setanta (campanya pro drets civils catòlics al 1968, reacció unionista, campanya militar de l'IRA, enviament de tropes britàniques al Ulster i dissolució del Parlament de Stormont el 1972), i la projecció social de l'historiador en la reconstrucció de la memòria col·lectiva. Però aquesta no és la tasca principal que ens ocupa davant la investigació històrica.

Sobre l'impacte del revisionisme, alguns autors han comentat que és quantitativament minso²⁵ però s'ha de reconèixer que qualitativament tenen molta difusió tant en publicacions acadèmiques com en mitjans de comunicació fora dels cercles acadèmics per l'impacte polític que provoquen (en definitiva, un dels seus objectius). Totes aquestes observacions, són condicionants que inevitablement s'han de tenir en compte per abordar les visions que s'han realitzat d'un personatge tant controvertit com James Connolly.

Per tant, davant la delimitada divisió que configuren les corrents del revisionisme i el nacionalisme, el marxisme irlandès –centrat principalment en l'estudi de la classe obrera– s'inclou com a corrent que interacciona amb una o altre interpretació segons si segueix la interpretació més ortodoxa (vinculada a les simpaties del socialisme amb la causa nacional irlandesa del republicanisme, propi de les seccions comunistes prosoviètiques d'Irlanda i Gran Bretanya, o altres grups trotskistes) o si tracta d'una contestació a la mateixa (sovint vinculat a grups marxistes políticament 'heterodoxos' probritànics, com els maoistes, o autors simpatitzants amb l'unionisme).

238

4. Els estudis d'àmbit irlandès sobre la classe obrera i el paper de Connolly

Aquestes particularitats historiogràfiques queden molt ben exemplificades en les publicacions d'Emmet O'Connor, un dels autors del moviment obrer irlandès que més ha versat sobre l'estat de la qüestió dels estudis de la classe obrera irlandesa. Aquest, és un dels màxims exponents de la Irish Labour History Society, un dels grups de recerca més potents de la Irlanda actual sobre la classe obrera fundat el 1973, a més d'ésser editor de la revista vinculada a la institució, *Saothar*.

Principalment, des del moment de la independència d'Irlanda fins als anys setanta, ha existit l'assumpció que el país havia tingut una petita minsa història del moviment obrer sense pràcticament rellevància: "most people under stood 'history' to mean political history; and politically, the left in Ireland was marginal"²⁶. Així doncs, molts acadèmics es van formar en l'ortodòxia nacionalista en què el moviment obrer només era vindicat com a fites de la història nacional com el Lock-Out de 1913 o la

²⁴ Tal i com expressa Alvin Jackson: "BICO activist were, by definition, political crusaders first and historians second", en JACKSON, Alvin, 'Irish Unionism' dins BOYCE, George i O'DAY, Alan, *Óp.cit.*, 1997, p.132.

²⁵ ALLEN, Kieran, *James Connolly: Revolutionary Socialist*, Dublín, Bookmarx, 2006, p.32.

²⁶ O'CONNOR, Emmet, "Presentations 2: Labour History...", *Óp.cit.*, tardor 2002, p. 243

Insurrecció de Pasqua de 1916.

A nivell historiogràfic, els primers en ocupar-se en realitzar una història del moviment obrer són els autor que O'Connor encabeix dins la "Connolly School"²⁷. Es tracta d'obres que fins als anys setanta realitzaren autors en la línia ideològica republicana-socialista de James Connolly, inaugurada amb la seva obra *Labour in Irish History* (1910). Per l'autor, aquestes aportacions no són més que una producció pamfletària i hagiogràfica del paper de Connolly, i una interpretació radical de la Història, a fi de projectar en el present el seu projecte polític²⁸.

Malgrat des de la ILHS s'hagi pretès superar els errors ideològics del marxisme més hagiogràfic, en base a un treball metodològicament més complert en què s'inclouin qüestions sobre la cultura política obrera, la situació al món rural, els conflictes de gènere (entre d'altres), els estudis publicats per aquesta organització i els seus membres no han ultrapassat més enllà de l'estudi estrictament organitzatiu (sindical i polític de la classe obrera²⁹), qüestions que el marxisme renovador britànic en aquests mateixos anys tractava d'ampliar³⁰.

L'obra d'Emmet O'Connor *A Labour History of Ireland, 1824-1960* (1992)³¹ representa el limitat intent renovador que explica, poc temps després en els seus articles, que s'ha de realitzar sobre historiografia del moviment obrer. L'obra que aquí s'analitza resulta metodològicament més complerta que la dels seus predecessor dels anys setanta. No obstant, aquest exemplar de la historiografia revisionista –que es dedica tant a desautoritzar les tesis nacionalistes com al pes del marxisme en els estudis del moviment obrer– repeteix en bona mesura el discurs d'autors com Boyd, entenent aquesta *Labour History* com una narració de les diferents tendències organitzatives i la seva evolució en el si del sindicalisme irlandès. A partir d'aquesta concepció, el moviment obrer estarà mediatitzat en els anys que aquí s'estudien per la figura paral·lela a Connolly que tingué preeminència en l'organització sindical: James Larkin. Per tant, segueix caient en el mateix error que els historiadors marxistes dogmàtics sobre l'anàlisi del moviment obrer de caràcter urbà exclusivament, ja que la centralitat del seu discurs gira entorn l'activitat d'aquest 'New Unionism' larkinita a Belfast i Dublín.

El poc anàlisi que dedica a Connolly (que segons la concepció de l'obra queda apartat del panorama organitzatiu del moviment obrer de base) és pràcticament furibund al parlar de la seva arribada a Irlanda i del ISRP. L'autor fa ressò especial al fracàs organitzatiu del mateix partit i el seu fracàs econòmic³². No obstant, amb el retorn de Connolly dels Estats Units i l'anàlisi de diferents episodis del personatge en l'organització del moviment obrer –en la seva transició cap a un sindicalisme revolucionari– prenen un altre matís i rellevància. D'entre aquests destaca la coneguda 'Connolly-Walker Controversy' entre James Connolly, delegat de la ITGWU a Belfast i

²⁷ *Ídem*. p.244

²⁸ O'CONNOR, Emmet, "A historiography of Irish Labour", *Labour History Review*, vol.60, nº1, 2005, pp.21-30.

²⁹ L'obra d'O'Connor, per exemple, difereix en poc a altres obres de la història del moviment obrer més clàssiques, basades en l'enumeració i la crònica de l'organització obrera a l'illa en forma de congressos sindicals, militància i conflictes amb la patronal –nombre de vaguistes, per exemple– com el cas de BOYD, Andrew, *The Rise of Irish...* *Óp.cit.*, 1985 (1ª ed. 1972).

³⁰ FONTANA, Josep, *Historia. Anàlisis...* *Óp.cit.*, 1982, p.243.

³¹ O'CONNOR, Emmet, *A Labour History of Ireland, 1824-1960*, Dublin: Gill & Macmillan, 1992.

³² *Ídem*. p.63-65.

William Walker, socialista unionista (la pretensió del primer era agrupar als obrers en un sindicat que superés els conflictes ideològics entre treballadors catòlics i protestants notablement segregats organitzativament, una marcada feblesa del moviment obrer a Belfast alhora de coordinar una protesta massiva). D'altra banda, aquesta transició cap al sindicalisme revolucionari s'explica amb l'impuls que donà Connolly a la creació del ITUC&LP (Irish Trade Unions Congress and Labour Party) que no pretenia ésser un partit polític sinó el ressò, l'altaveu, de l'organització sindical.

El cas d'estudi d'Emmet O'Connor centrat en el moviment sindical dibuixa una interpretació de Connolly interessant en relació a la seva concepció del nacionalisme, però que malauradament no és suficientment estesa ni estudiada, ja que es necessitaria una profunda investigació sobre les actituds polítiques de la base a la qual es dirigia: "Connolly and Larkin, and arguably William O'Brien too, had seen that nationalism could be an enabling ideology, but never an end in itself"³³. Tal afirmació discutiria les concepcions revisionistes més conservadores sobre la indiscutible assimilació del nacionalisme per Connolly i s'aproximaria més a les de marxisme més renovador.

Al marge de les produccions clàssiques i els esforços revisionistes, no es pot obviar la rellevància que prenen autors marxistes que han dedicat la major part de la seva investigació al moviment obrer i a la figura de Connolly, com és el cas -per sobre de qualsevol altre- d'Austen Morgan. Amb això no es vol obviar però, les diverses aportacions que s'han anat realitzant amb el pas del temps sobre la temàtica del moviment obrer, però que per una qüestió d'espai –i dedicació expressa al personatge- s'escapen d'estudi³⁴.

Aquest historiador és un representant del què des d'Irlanda s'anomena *Marxist Revisionist Theory*³⁵. Aquesta corrent historiogràfica marxista difereix clarament de la corrent marxista tradicional a Irlanda 'anti-imperialista' (llegeixis *Connolly School*), que amb l'adjectiu revisionista tendeix a desenvolupar-se entorn el mateix objectiu que els revisionistes de la historiografia liberal: revisar les tesis d'aquesta Connolly School –mantenint però, una perspectiva d'anàlisi marxista- i revisant també les simpaties pel nacionalisme i la qüestió nacional irlandesa, essent un 'revisionisme anti-nacionalista'. Quedarien políticament representats pel British and Irish Communist Organisation (B&ICO), a diferència del marxisme clàssic irlandès del Communist Party of Ireland (CPI). Dins d'aquest grup però existeixen certes diferències entre els autors com Gibbon i Morgan respecte Paul Bew, Henry Patterson i Ellen Hazelkorn –aquests últims-valorats per Robert Perry com³⁶:

It looks at their attempt to produce a Marxist theoretical justification for an end to the use of political violence by Irish republicans and for a justification of partition and Ulster unionism. It argues that this was an identifiable revisionist school with a political agenda. It further argues that the maintenance of the union with Britain is both explicitly and implicitly at the centre of these scholars'

³³ O'CONNOR, Emmet, 'Conclusion' dins *A Labour History...* Óp.cit., 1992, p.204.

³⁴ D'aquestes en són representatives, MITCHELL, Arthur, *Labour in Irish Politics 1890-1930*, Dublin, 1974; BOYLE, John W, *The Irish Labor Movement in the Nineteenth Century*, Washington DC, 1988; o també LANE, Fintan i Ó DRISCEOIL, Donal (eds.): *Politics and the Irish Working Class, 1830-1945*, Palgrave Macmillan, 2005.

³⁵ PERRY, Robert, "Marxist Revisionist Theory in Ireland", *Critique. Journal of Socialist Theory*, vol.36, nº1,2008, p.121-139

³⁶ *Ídem*, p.121

agenda. It is the ideology of unionism expressed in leftist vocabulary.

Morgan és significatiu en la mesura que s'ha ocupat tant de realitzar estudis sobre la classe obrera, en el context de Belfast³⁷ i de figures rellevants del mateix, així com una biografia política de James Connolly³⁸. A més, destaca com a editor d'un seminari de la universitat de Warwick el 1978 on diversos representants de la historiografia marxista (revisionista sobretot) aborden una investigació sobre conceptes com 'socialisme', 'nacionalisme', 'unionisme', 'republicanisme' i el seu rol històric sobre la classe treballadora irlandesa³⁹.

L'obra de Morgan de 1991 centrada en les actituds polítiques de la classe obrera de Belfast busca explicar les arrels històriques del conflicte a Irlanda del Nord i el paper que va jugar la classe obrera en el moment de l'amenaça de partició de l'illa, el què Connolly anomenà el 1914, com recull l'autor: 'a carnival of reaction both North and South, would set back the wheels of progress, would destroy the oncoming unity of Irish Labour Movement and paralyse all advanced movements while it endured'⁴⁰.

En aquesta obra l'unionisme, el sectarisme i el socialisme queden entrelligats en la diversitat d'actituds que es desenvolupen entre la classe obrera en aquest context cronològic en el què James Connolly juga un paper important entre 1910 i 1914, al seu retorn d'Estats Units⁴¹.

Des de la seva arribada a Belfast, Connolly va tractar de traçar ponts entre els sectors catòlics i protestants de la classe obrera a través del ITGWU i la conversió del partit SPI en el Independent Labour Party of Ireland (ILP[I]), que va integrar quatre de les cinc branques existents del ILP de Belfast, però no aconseguí l'atracció de tots els socialistes de la regió. Altrament, el conflicte amb William Walker no només fou ideològic sinó que també tingué un rerefons polític important, ja que per aquest la creació del ILP[I] fou percebut com un intent d'usurpar el seu lideratge a la regió.

Al marge dels detallats conflictes sindicals narrats per l'autor en la més pura línia de la història del moviment obrer desenvolupada des dels setanta, centrada en processos vaguístics i disputes sindicals, és interessant la tesis que desenvolupa sobre el viratge ideològic de Connolly. En primer lloc, ens trobem davant un personatge, forçat per les circumstàncies, a entrar de ple en l'organització sindical –àmbit del què havia tingut una breu experiència prèvia als Estats Units, però amb un pes molt més teòric-. En segon lloc, el context específic de Belfast on la qüestió religiosa jugava un paper important en les diferències entre la classe obrera, Connolly es va posicionant –tot i que no obertament- contra els sectors protestants (segons l'autor aquí es manifesta el rerefons catòlic de Connolly), ja que per ell l'unionisme, tenia una corretja de transmissió des de la burgesia de l'Ulster, i era canalitzada cap a la classe obrera. Per Connolly la condició específica per a la col·laboració entre diferents sectors de la classe obrera era

³⁷ MORGAN, Austen, *Labour and Partition. The Belfast Working Class, 1905-1923*, Londres, Pluto Press, 1991.

³⁸ MORGAN, Austen, *James Connolly. A political biography*, Manchester, Manchester University Press, 1988.

³⁹ MORGAN, Austen i PURDIE, Bob (eds.), *Ireland. Divided Nation, divided class*, Londres: Ink Links, 1980.

⁴⁰ *Ídem.* p. XVII

⁴¹ MORGAN, Austen, "James Connolly, Socialism and Nationalism, 1910-1914" dins MORGAN, Austen: *Labour and Partition...Óp. cit.*, 1991, p.145-178.

l'acceptació d'un autogovern per l'illa i a partir d'aquí superar concepcions sectàries que eren alienes a la classe obrera.

En aquest sentit, tal idea de Connolly ve contextualitzada per l'intent d'aprovació de la tercera Home Rule Bill. Es tenia la creença que el govern britànic coaccionaria als unionistes del Ulster a acceptar-la, i Connolly preparava el terreny per a una unitat de classe *versus* el seu antagonista i avançar cap a la revolució social. No obstant, i aquí és on l'autor aporta una nova interpretació, l'amenaça del govern britànic a una partició el 1914 i l'experiència viscuda a Belfast provoquen el reforçament del nacionalisme de Connolly que el portà vers al *Easter Rising* el 1916. Però a més, el reforçament d'aquest nacionalisme en clau revolucionària va acompanyat d'un debilitament del seu socialisme, segons Morgan, pel fracàs dels obrers en el lock-out de 1913-1914 seguit del col·lapse de l'internacionalisme de la classe obrera amb la Gran Guerra⁴².

5. Historiografia europea: classe obrera i pensament socialista internacional

Malgrat l'aparent 'hermetisme' historiogràfic que sembla s'estigui dibuixant, la dedicació al moviment socialista irlandès ha tingut cert ressò en el context britànic i en certes obres europees.

En primer lloc, l'obra del britànic Peter Berresford Ellis, *A History of the Irish Working Class* (1972)⁴³, resulta molt més completa, ja que posa la dinàmica de la classe obrera en context amb la situació política britànica del moment. Aquest autor analitza el programa del ISRP dins del panorama socialista irlandès (notis que, en aquells primers anys, els obrers de Belfast que dominaven la ITUC eren majoritàriament unionistes) y el panorama polític general. La seva obra dóna a entendre molt millor les diferents disputes entre els sectors nacionalistes irlandesos i James Connolly (i les associacions que dirigia), deixant a entreveure que la seva condició de nacionalista anava estrictament lligada a un projecte social determinat i que tenia limitadíssimes connivències amb altres membres nacionalistes plens.

242

Valgui d'exemple dues situacions que apareixen en l'obra de Berresford. Per una banda, no es podria explicar com William Martin Murphy, el dirigent de la patronal que protagonitzà el lock-out de 1913, demanés l'execució de Connolly a les autoritats britàniques després del *Easter Rising* sinó s'explica (com fa l'autor) que aquest personatge militava en el partit possibilista *homeruler* Irish Nationalist Party, partit de la gran burgesia industrial i agrària irlandesa⁴⁴. L'altre exemple comentat per l'autor, es el pluralisme ideològic dins les files del Sinn Féin, en què una part d'ells donava suport a la causa del ITGWU mentre que altres personalitats, com Arthur Griffith –el seu fundador– fossin tant hostils amb la mateixa organització. Això no s'arriba a comprendre plenament sinó es detalla la composició ideològica del partit que reunia una esquerra radical democràtica (i nacionalista) –descrita per Trotsky com la *intelligenza* irlandesa

⁴² L'autor parteix de la interpretació revisionista de la transició del socialisme cap al nacionalisme de Connolly, no obstant, n'addueix els seus arguments, i assenyala principalment el conflicte del Ulster com un viratge important en la seva estratègia política.

⁴³ BERRESFORD ELLIS, P., *A History of the Irish Working Class*, Londres: Pluto, 1985

⁴⁴ Qüestió que també queda reflectida en la conferència realitzada a l'Institut Maurice Thorez l'any 1974 que porta per títol 'Nationalisme et Socialisme: l'exemple irlandais' que s'edità en GOLDRING, Maurice: 'Luttes pour la liberté et guerre de classes' dins *Irlande: Ideologie d'une révolution nationale*, Paris: Editions Sociales, 1975, pp.101-121.

de 1916, els ‘nacionalistes avançats’- i una majoria que tenia el suport de la petita i mitjana burgesia creixent a Irlanda.

Val a dir que Berresford Ellis ha estat considerat des de la historiografia irlandesa com un marxista britànic pamfletari al servei de la *Connolly School*, una tendència que ha sofert tots els esforços de la historiografia revisionista (de la més intransigent als autors revisionistes clarament renovadors) per ésser ensorrada. La voluntat divulgativa de l'autor sobre el protagonisme de Connolly no rau només en aquesta obra sinó també en una de les edicions més conegudes de l'obra quasi íntegra de James Connolly⁴⁵ també denunciada pels revisionistes: “[Ellis] unfortunately marred his volume with an embarrassingly hagiographic introduction”⁴⁶.

Si s'ha de reconèixer però, quelcom als crítics d'Ellis és aquesta voluntat reivindicativa del personatge i del seu programa polític en certa mesura sobredimensionats. També és cert, que el plantejament de l'obra sobre la història de la classe obrera des del comunisme cèltic són una clara reminiscència al *Labour in Irish History* (1910) de Connolly. No obstant, l'estudi sobre la classe obrera del període finisecular i de les primeres dècades del segle vint⁴⁷ suposa tota una aportació metodològica a l'estudi del moviment obrer irlandès que en gran mesura supera les carències d'aquesta disciplina assenyalades pel propi Emmet O'Connor (en els seus articles de 2002 i 2005) a través del: gran ús de bibliografia i fonts documentals primàries, articles de premsa, una voluntat de connectar les actituds i dinàmiques de la classe obrera amb la política britànica del moment, a més dels debats en el si del moviment socialista internacional. En definitiva, no tractar el cas irlandès, a diferència de molts altres autors, com una realitat aïllada, sinó connectada a dinàmiques més generals. Es per això que les obres que versen sobre el pensament socialista internacional com les de G.D.H. Cole o l'obra col·lectiva dirigida per Jacques Droz ajuden a integrar millor a Connolly en el seu context⁴⁸.

El que resulta més necessari, i en part és sorprenent que no es contempli en les obres que analitzen a Connolly de forma més detallada, és incorporar els estudis realitzats entorn als debats sobre la qüestió nacional⁴⁹ i el marxisme en el si de la II Internacional.

L'exemple de Pierre Souyri, *El marxismo después de Marx*⁵⁰ és un recurs sintètic i útil per a l'estudi de les estratègies polítiques que es disputaven en el si d'aquest moviment internacional, així com les postures enfrontades entre els diversos sectors vers temes com l'imperialisme o l'esmentada qüestió nacional. D'aquestes en podem extreure

⁴⁵ BERRESFORD ELLIS, Peter (ed), *James Connolly Selected Writings*. Bucks: Hazell Watson & Viney Lts, 1981.

⁴⁶ NEWSINGER, John, “Connolly and his biographers”, *Óp. Cit.*, 1990, p.6.

⁴⁷ Com per exemple, BERRESFORD ELLIS, Peter, “The rise of organised labour” dins *A History of the Irish Working Class*, Londres, Pluto, 1985, pp.167-183.

⁴⁸ COLE, G.D.H., “La Gran Bretaña: El socialismo antes del Partido Laborista” i “El Partido Laborista y el Gran Malestar” cap.3 i 4, dins *Historia del pensamiento socialista*, vol.III ‘La Segunda Internacional, 1889-1914’, México D.F., Fondo de Cultura Económica, 1959, pp.108-239; BÉDARIDA, François, “El socialismo en Gran Bretaña de 1875 a 1914” dins DROZ (dir.), *Historia General del Socialismo* (vol. 2 “De 1875 a 1918”), Barcelona, Destino, 1985.

⁴⁹ HAUPT, George; LÖWY, Michael; WEILL, Claudie, *Los marxistas y la cuestión nacional. La historia del problema y el problema de la historia*, Barcelona, Fontamara, 1982.

⁵⁰ SOUYRI, Pierre, “Ortodoxos, Revisionistas y Radicales en la Segunda Internacional (1895-1918)” dins *El marxismo después de Marx*, Barcelona, Peninsula, 1971, pp.13-39.

elements extrapolables a les estratègies i actituds que emprengué Connolly en el context irlandès, ja que ha destacat com a personatge eclèctic i particular entre la historiografia, i és interessant establir una connexió a un substrat ideològic més general que no pas atribuir-ho a una casuística quasi arbitrària del personatge.

Souyri exposa les divisions sorgides de la revisió bernsteiniana respecte la visió marxista dominant (kautskista). En aquest context finisecular, 1895 en endavant, (moment en què el debat revisionista pren forma) Connolly entra en política amb una autonomia més marcada (al front del ISRP). Assumint la postura canviant de Connolly, també amb la influència important de la tradició sindicalista nordamericana⁵¹, destaca la concepció bernsteiniana de la progressiva evolució electoral –tot i que trenca la tradició de ‘l’esquerra anòmala’ britànica al adjectivar obertament al seu partit de Socialista, amb la impopularitat que podia suscitar⁵²-, en la seva primera fase a Irlanda; la seva concepció ortodoxa kautskista de progressiva organització de la classe obrera, preparada per a la crisi definitiva del capitalisme amb la conversió de la ITUC en un moviment polític (ITUC and Labour Party) com a ressò de les demandes de la classe obrera; i la seva evolució cap a concepcions revolucionàries de l’esquerra luxemburguista vers l’enfrontament amb l’imperialisme.

Així doncs, Connolly traslladà aquesta lluita per l’emancipació nacional cap a un terreny anti-imperialista, a partir del qual –en la societat post-colonial- es podria produir la lluita per l’emancipació social⁵³. La paradoxa visió de Connolly de l’imperialisme com a obstacle al progrés –a derrocar-, però com a incentiu per al mateix, no fa més que estar en el context de les mateixes sensacions compartides i, alhora, contradictòries de la major part del moviment socialista internacional vers el fenomen imperialista. Així com també era una sensació compartida per Connolly i la resta, l’escalada de les ambicions polítiques i l’amenaça d’una contesa bèl·lica que empenyeria a la classe obrera a una guerra fratricida. Connolly, com tots els altres, articulà una determinada resposta –revolucionària com la bolxevic- mentre altres, com el SPD, claudicaren aprovant els pressupostos de guerra de l’Alemanya del kaiser Guillem II.

244

Altrament, aquesta qüestió s’encavalca amb un altre llast de problemes teòrics dels socialistes durant la Segona Internacional: la qüestió nacional. Per aquest tema resulten imprescindibles les obres col·lectives de Haupt, Löwy o Gallissot⁵⁴. En primer lloc, el cas de Haupt⁵⁵ serveix per realitzar una aproximació a les consideracions de Marx i Engels sobre la qüestió nacional i sobre les valoracions del cas irlandès. És més,

⁵¹ De l’anàlisi biogràfic de Connolly als Estats Units s’han ocupat principalment, O’RIORDAN, Manus (1971):

James Connolly in America, Belfast: Irish Communist Organisation, juntament amb REEVE, A.B. i REEVE, C.

(1978): *James Connolly and the United States- the road to the 1916 Irish Rebellion*, Nova Jersey: Humanities Press.

⁵² SASSOON, Donald (2001): *Cien años de socialismo*, Barcelona: Edhasa, p.40

⁵³ DOBBINS, Gregory (2000): ‘Whenever Green is Red: James Connolly and Postcolonial Theory’, *Nepantla, Views from the South*, 1.3, Duke University Press, pp. 605-607.

⁵⁴ HAUPT, Geogre et al.: *Los marxistas y la cuestión nacional... Op. Cit.*1982; GALLISSOT, René: ‘Nación y nacionalidad en los debates del movimiento obrero’ dins HOBSBAWM, Eric; HAUPT, George et alii (dirs.), *Historia del Marxismo* (‘El marxismo en la época de la Segunda Internacional’ vol.4), Barcelona, Bruguera 1981, pp.133-243.

⁵⁵ HAUPT, George, ‘Los marxistas frente a la cuestión nacional, la historia del problema’, dins *Los marxistas y la cuestión... Op. Cit.*, 1982, pp.11-82.

a partir dels anys seixanta del segle XIX, en el si de la AIT, el cas irlandès és el que constitueix un ‘carreró sense sortida’ per al moviment obrer i que dóna més sentit al principi establert abans de 1848: “un pueblo que oprime a otro no puede liberarse a si mismo”⁵⁶. Per tant, el cas de Gran Bretanya i Irlanda és l'exemple de la dialèctica entre nacions opressores i oprimides –per més que alhora també es consideressin com a nacions modernes i industrials *versus* nacions endarrerides respectivament-. La qüestió irlandesa com a exemple del domini colonial, constitueix per a Marx i Engels un llast per la pròpia nació dominant, ni més ni menys que la ‘workshop of the world’, i per a la seva classe obrera –marcadament menys revolucionària-. D'altra banda, la classe obrera de la nació dominada centrà el seus esforços vers la lluita nacional, emascarant els conflictes de classe i no podrà avançar cap a l'emancipació social.

Aquestes idees sobre el socialisme i la qüestió nacional queden ben reflectides les reflexions de Connolly tant en els seus primers anys com en el període del seu ‘viratge revolucionari’ final. No obstant, aquesta visió clàssica de Marx i Engels parcialment formulada i contínuament renovada per les circumstàncies es veié condicionada, com explica Haupt, pel caràcter fragmentari del coneixement dels textos dels autors i les publicacions existents en el període intersecular. Fet que provocà una revisió del marxisme, no només vers la qüestió nacional, alhora que la qüestió irlandesa quedà pràcticament arraconada⁵⁷.

És en aquest moment, que apareixen dues principals corrents envers la qüestió nacional, curiosament encapçalades per dues de les nacions que centraren més l'atenció de Marx i Engels: Irlanda i Polònia, representades per James Connolly i Rosa Luxemburg. Es tractà de dues posicions d'entitat diametralment oposades en el si del moviment obrer internacional, i de diferenciada consideració en detriment del cas irlandès.

René Gallissot és un dels autors que millor recull aquesta polèmica⁵⁸. Rosa Luxemburg, al capdavant del SDKP, proposa un abandonament de les suposicions marxistes de la AIT sobre la desitjada independència polonesa. Per ella la lluita de la classe obrera s'ha de realitzar en el si del marc polític establert pels estats existents, ja que, per ella, el nacionalisme és una ideologia de classe aliena al moviment obrer. És llavors, en el si de l'emancipació social, el moment d'establir una autonomia (expressada en termes laxos i entorn a la qüestió cultural) per al cas polonès dins la república democràtica del virtual ex Imperi Tsarista.

Connolly, en canvi, representa l'opció més oposada al cas de Luxemburg. Per al socialista irlandès, l'alliberament social és pràcticament consubstancial a l'alliberament nacional. Queda expressat pels textos que recull l'autor que el seu nacionalisme va intrínsecament lligat a la qüestió social, que no es tracta d'un nacionalisme vacu en clau estrictament política.

Altrament Connolly elabora en aquests primers anys la seva estratègia política i evidencia la voluntat de contacte amb aquests nuclis nacionalistes d'esquerra. Es tracta de la petita burgesia irlandesa, els intel·lectuals i cercles literaris, en els què Connolly

⁵⁶ *Ídem*, p.22

⁵⁷ *Ídem*, p.13

⁵⁸ GALLISSOT, René, ‘Nacionalismo y liberación nacional: de Rosa Luxemburg a James Connolly’ dins HOBSBAWM, Eric; HAUPT, George et alii (dirs.), *Historia del Marxismo... Óp.cit.*, 1981, pp.178-188.

veu un projecte modernitzador diferenciat de la gran burgesia possibilista irlandesa. Malgrat això, aquests ‘nacionalistes avançats’ els manca un caràcter revolucionari que Connolly observa en la classe obrera irlandesa –fruit també de la influència *wobbly* i l'experiència americana amb De Leon-.

Per últim, Gallissot exposa la particular idea del populisme en Connolly, més enllà de l'estricta obrerisme. Aquesta idea deriva de la contextualització del socialista irlandès en la línia dels postulats de Marx i Engels de la Primera Internacional sobre la qüestió nacional redimensionats en el si de la lluita anticolonial i de les idees socialistes dels moviments d'alliberament nacional en els processos descolonitzadors del segle vint. És per això que si bé a la llum dels nous esdeveniments polítics de la segona meitat del segle vint, l'obra de Connolly es fa susceptiblement més comprensible, no fou el cas en els moments de Connolly en vida, on la seva posició fou interpretada erròniament i conseqüentment aïllada pel moviment socialista internacional, més ocupats de les disputes centreeuropees, com el cas polonès.

6. James Connolly i el gènere biogràfic: el mirall de la historiografia irlandesa

L'impacte de Connolly dins el moviment socialista a partir de la controvèrsia de la seva participació en l'*Easter Rising*, així com les convulsions polítiques que visqué l'illa els anys immediatament posteriors (guerra anglo-irlandesa, partició i guerra civil) provocaren una ‘transformació post-mortem’ del personatge a partir del qual es pretenia reivindicar la seva figura i projecte polític (incomplet, pel devenir de les circumstàncies: s'havia aconseguit una independència política -escapçada per la qüestió del Ulster- però no una transformació social en paràmetres socialistes⁵⁹).

Així doncs, Connolly es convertí en pocs anys en un ‘founding father of the Republic of Ireland, and the patron saint of Irish trade unionism’⁶⁰. Fins i tot alguns autors han destacat que la canonització de Connolly en un dels herois i màrtirs per la causa irlandesa, sacrificat en l'altar de l'opressió britànica, fou iniciat per Walter B. Yeats, el mateix any 1916 amb la publicació *Easter, 1916*. A partir d'aquest moment en endavant, Connolly és assimilat pel nacionalisme conservador de l'estat-nació irlandès, al què es rendeix homenatge separant la seva figura dels seus escrits i activitats polítiques prèvies a la Insurrecció de 1916, posat al servei de l'enaltiment dels valors de la burgesia irlandesa⁶¹.

La primera biografia realitzada per W.P. Ryan i Desmond Ryan, pare i fill – iniciada pel primer i finalitzada i publicada pel segon, el 1924- fou la inauguració del què els revisionistes han denominat la visió ortodoxa del personatge⁶². Aquesta

⁵⁹ Moment en què les paraules de Connolly prengueren més projecció que mai: “If you remove the English army tomorrow and hoist the green flag over the Dublin Castle, unless you set about the organisation of the Socialist Republic your efforts would be in vain. (...) Nationalism without Socialism – without a reorganisation of society on the basis of a broader and more developed form of that common property which underlay the social structure of Ancient Erin –is only national recreancy” (*Shan Van Vocht*, gener de 1897) dins RYAN, Desmond (ed), *James Connolly. Collected Works*, Dublín, New Books Publications, 1987 p.307.

⁶⁰ LEVENSON, Samuel. *A biography of James Connolly. Socialist, Patriot and Martyr*, Londres, Quartet Books, 1977, p.17

⁶¹ GAYLE BACKUS, Margot, “More useful washed and dead: James Connolly, W. B. Yeats, and the sexual politics of ‘Easter, 1916’ ”, *Interventions*, 10:1, 2008, pp.67-85.

⁶² NEWSINGER, John, “Connolly and his biographers”, *Óp. Cit.* 1990, p.3.

consisteix en analitzar, linealment la vida de Connolly en tant que Marxista, és a dir, que les accions protagonitzades pel socialista irlandès posseeixen una sòlida coherència de les seves idees en la línia marxista, des de 1896 amb el ISRP fins a la seva mort el 1916, on les seves idees primerenques es posen en acció. No obstant, malgrat Ryan tingué una participació activa en el *Easter Rising*, i podia haver estat molt més condicionat pels esdeveniments (a més de no tenir accés a totes les fonts històriques de Connolly), és considerat una biografia més que útil encara (sobre tot pels no-ortodoxos), ja que l'autor es fa ressò d'una de les qüestions més explotades pels crítics posteriors: el canvi de Connolly en els últims anys de la seva vida per l'impacte de la Gran Guerra a l'illa, en què es sacrificaren moltes vides per l'aventura imperialista britànica. Això obre el gran interrogant: *per què* (Connolly participà en la insurrecció)?.

A partir d'aquest moment, sorgiren noves biografies –paral·lelament a altres publicacions: opuscles i pamflets de diverses organitzacions- però no fou fins 1961 que aparegué *la biografia* de Connolly, considerada la gran aportació històrica a la seva figura, amb una metodologia renovada als temps dels Ryan. Aquesta fou la de Desmond C. Greaves: *The life and Times of James Connolly*. Malgrat les seves interpretacions han estat renovades, la publicació d'aquest autor marxista britànic ha estat considerada la base per a ulteriors estudis.

Entre 1924 i 1961 aparegueren, en el si del gènere biogràfic, les publicacions de Nora Connolly O'Brien, *Portrait of a Rebel Father* (1935) o la de R.M. Fox, *James Connolly. The forerunner* (1946). La primera de les quals destaca per ser un relat biogràfic sense pretensions històriques, ja que es tracta del recull dels afers personals de Connolly i una espècie de retrat psicobiogràfic, sobre les seves emocions –no sobre la seva vida pública, cas que aquí ens ocupa-. La importància de l'obra de Greaves radica en l'esforç de recopilació de fonts sobre Connolly, així com realitzar un relat històric contextualitzat, fent honor al títol de l'obra (no només es tracta de la *vida* del personatge, sinó també del seu *temps*). Així doncs Greaves explica la trajectòria històrica d'Edimburg –que explica l'elevada presència d'Irlandesos i la seva concentració en les capes socials més baixes de la ciutat-, com les diferents tendències dins els moviment obrer britànic –de la secció escocesa de la SDF (la SSF), el ILP o la Lliga Socialista de William Morris- sobre tot al voltant de la qüestió nacional. Com s'ha afirmat anteriorment, la perspectiva de Greaves representa la culminació de la visió ortodoxa del marxisme sobre James Connolly. No obstant, l'autor relaciona encertadament la concepció política de Connolly amb les postures tradicionals de Marx de la AIT sobre la qüestió nacional en la línia que s'ha explicat anteriorment en aquest text. Així doncs el *Rising* representa la culminació del seu pensament marxista. Les crítiques revisionistes a Greaves es centren en aquest aspecte, ja que si l'autor relaciona a Connolly amb les idees leninistes –un dels pocs que interpretà el *Rising* com a pas necessari per a la revolució proletària⁶³-, els altres ho interpreten més en la línia de la teoria de les etapes estalinistes⁶⁴.

⁶³ La vindicació de Connolly es retardà fins al derrocament del tsarisme i el posterior triomf de la revolució d'octubre. En paraules de Lenin: “*To imagine that a social revolution is conceivable without revolts of small nations in the Colonies and in Europe (...) is tantamount to repudiating social revolution (...) The misfortune of the Irish is that they rose prematurely, when the European revolt of the proletariat had not yet matured*” dins JACKSON, T.A., *Ireland Her Own: An outline History of the Irish Struggle for National Freedom and Independence*, Londres, Lawrence and Wishart, 1976, pp.401-402.

⁶⁴ NEWSINGER, John, “Connolly and his biographers”, *Óp. Cit.* 1990, p.5

Segons Greaves, Connolly diferencià en la seva època tres tipus de socialisme –i això recordarà immediatament a la metàfora cromàtica que estableix Morgan per parlar del socialisme i la classe obrera irlandesa⁶⁵-. El primer, el republicanisme socialista (green). El segon, el socialisme que rebutjava la qüestió nacional centrat a Belfast (orange). I el tercer, el socialisme dublinès que separava la qüestió nacional i el socialisme, que considerava que cada terme corresponia a una classe i a una etapa revolucionària, la primera a realitzar prèviament per la burgesia i la segona per la classe obrera (red). Aquest últim cas, és el que recorda més a l'*actual* marxisme revisionista, estrictament ortodox i més fidel a aquesta 'teoria de les etapes' que el propi Connolly⁶⁶.

Posteriorment a Greaves, la temàtica biogràfica de Connolly va ecllosionar en nombroses publicacions, que convertiren a Connolly en el personatge més biografat de la història irlandesa, darrera de O'Connell, Parnell i De Valera⁶⁷. La primera d'elles, la de Samuel Levenson, *A Biography of James Connolly, Socialist, Patriot and Martyr* (1973). L'aparició d'aquesta obra no és casual, ja que com assenyala W.K. Anderson, la mort de William O'Brien el 1968 –company de files de Connolly en diverses organitzacions- obrí un gran fons documental sobre el personatge fins llavors molt difícil de consultar pels recels d' O'Brien a compartir tal documentació⁶⁸. Les pretensions de Levenson a realitzar una síntesi de l'obra de Greaves, juntament amb l'oportunitat d'una renovació documental, culminen amb un seguiment estructural de l'obra de Greaves escapçant la contextualització històrica de l'obra d'aquest últim, sense suposar una renovació destacable. Abans de continuar però, cal fer esment a una precaució en l'obra d'aquest dos autors.

A falta de coneixement de totes les edicions sobre llur obra (pel seu difícil accés), les edicions comentades manquen d'un sistema de notació específic. Sense ànim de posar en entredit la professionalitat dels autors, això suposa un obstacle per a un ulterior redreçament a les fonts i establir relacions comparatives amb altres publicacions. Més enllà, el cas específic de Levenson constitueix un dubte raonable de desídia metodològica. En la seva obra, a part de no posseir notes, la bibliografia comentada, és *la bibliografia* sobre Connolly –referint-se a l'existent- (els textos de Connolly, les quatre –literals- biografies comentades anteriorment, els papers llegats per O'Brien a la National Library of Ireland, i les cinc principals publicacions en forma d'article dels anys 1970-1973). L'única relació que proposa és dels títols més rellevants que versen sobre diverses personalitats que intervingueren en el *Easter Rising* o que versen sobre la rebel·lió en si⁶⁹.

⁶⁵ MORGAN, Austen, "Socialism in Ireland- Red, Green and Orange" dins MORGAN, Austen i PURDIE, Bob (eds.), *Ireland divided nation, divided class*, *Óp. cit.* 1980, pp.172-225.

⁶⁶ Aquí es dona la benvinguda al progrés britànic, motor d'una industrialització i generació d'una classe obrera industrial i una proletarització del camperolat en clau revolucionària, que inaugurarà la tant desitjada revolució social. *Ídem.* pp.172-225.

⁶⁷ NEWSINGER, John, "Connolly and his biographers", *Óp. Cit.* 1990, p.1.

⁶⁸ En un dels manuscrits d'O'Brien apareix que Greaves estava "writing a book on Connolly and appealed to me for assistance twice but I have ignored him", ANDERSON, W.K., *James Connolly and Irish Left*, Dublin, Irish Academic Press, 1994, p.161. Fins i tot el propi Greaves en fa ressò en el prefaci de la seva obra: "efforts have in most cases proved helpful in extreme. The bulk of Connolly's correspondence has not been available, but it is unlikely that its ultimate publication will materially alter the conclusions drawn" (cursiva afegida) dins GREAVES, C.Desmond: *The life and times...* *Óp.Cit.* 1972, p.9.

⁶⁹ "In the process of discussing almost every issue and every important figure connected with the Easter Rising, the author, F.X.Martin, OSA, lists and analyses almost all relevant material published up to that time. The availability of this exhaustive study was one of the reasons which convinced me that *only a brief bibliography was required*, and that it should be contain only the most serious, relevant or recent works"

Dins aquesta cronologia, també destaquen certes publicacions biogràfiques que es centraren en períodes concrets de la vida de Connolly. Com és el cas de Manus O’Riordan, *Connolly in America* (1971), Carl i Ann Barton Reeve, *James Connolly and the United States* (1978), Séan Cronin, *Young Connolly* (1978). Altrament els germans Owen i Ruth Dudley Edwards han explorat respectivament aspectes ideològics i biogràfics de l’autor en les obres *James Connolly- The mind of an activist* (1971) i *James Connolly* (1981). Tots ells, excepte O’Riordan, representants d’aquesta mateixa línia ortodoxa en la interpretació del socialista irlandès.

A partir d’aquesta relativa saturació de publicacions, aparegueren tres biografies més, d’un relleu considerable i destacables en la mesura que representaven un allunyament i una renovació respecte la tradició anterior. En primer lloc, el marxista revisionista Auster Morgan publicà, *James Connolly: A political biography* (1988). Aquesta ha estat la biografia que ha recopilat bona part d’aquesta interpretació de la vida de Connolly sota una perspectiva *anti-Greavesiana*. Per Morgan, en la línia de les seves publicacions posteriors, el socialisme i el nacionalisme foren dues ideologies independents que convisqueren amb Connolly amb una clara entitat. Mentre la primera dominà bona part de la seva vida, fou la segona que acabà tenint preeminència a partir de la desfeta de la classe obrera dublinesa amb el lock-out de 1913, i l’esclat de la Guerra⁷⁰.

Altrament, l’obra recull les interpretacions de diversos autors que han revisat l’ortodòxia; com el marcat suport a Alemanya durant la Gran Guerra, superats els primers moments de neutralitat; o la participació en el *Rising* amb ple coneixement de la causa nacionalista, abraçant un republicanisme explícit i marginant la ideologia socialista que havia dominat anteriorment en el seu projecte⁷¹. No obstant, no considera la Insurrecció de Pasqua de la mateixa manera que la visió revisionista dominant (‘un sacrifici de sang’), sinó que a través de les fonts, l’autor observa la confiança dels seus líders –almenys de Connolly, en els seus escrits- en un eventual triomf.

En un altre sentit, l’obra de Kieran Allen *The Politics of James Connolly* (1990) és un estudi particular que també s’allunya de part de les interpretacions ortodoxes però no en la línia revisionista clàssica, sinó que aquest professor de Sociologia de la University College of Dublin, analitza la carrera política de Connolly lligada a la seva vessant teòrica i producció literària. La tesi principal de l’autor, actiu membre del trotskista Socialist Workers Party (of Ireland), és la d’un Connolly definit com a socialista revolucionari que va prenent matisos a partir de la seva experiència vital a Irlanda, Estats Units o amb la Primera Guerra Mundial.

Val a dir que Allen reivindica la vessant internacionalista i anti-imperialista de l’autor, però reconeix certes simpaties que tingué Connolly vers Alemanya (que altres autors com Morgan han exagerat). Malgrat la seva visió pugui recordar a l’ortodòxia clàssica l’autor es fa ressò de les recents publicacions que han revisat la figura del personatge. Per una banda fa notar el to cada cop més nacionalista dels seus escrits en la seva etapa final i el caràcter cada cop menys públic i de masses vers la classe obrera que militava en les seves organitzacions, sinó que va acabar adoptant el secretisme de la

(cursives afegides) dins LEVENSON, *Óp. cit.* 1977, p.338.

⁷⁰ NEWSINGER, John, “Connolly and his biographers”, *Óp. Cit.* 1990, pp.7-8.

⁷¹ BOYCE, George i O’DAY, Alan, *The Making of Modern Irish History: Revisionism, and the revisionist controversy*. Londres, Routledge, 1997, p.169.

IRB. D'altra banda, aquest viratge no queda explicat en forma de deliri excèntric sinó que es posa en context de la desfeta (i divisió) del moviment obrer en els anys previs i en l'oportunitat d'assestar un dur cop a l'imperialisme britànic.

Per l'autor, l'estratègia de voluntat d'acció però sense la recerca de suports socials, explica parcialment la pèrdua del llegat polític de Connolly que ha tingut sobre la classe obrera en la Irlanda independent. Fet que facilità la posterior assumpció de Connolly com a símbol del nacionalisme conservador⁷². Anys més tard però, l'autor ha reconegut que el to entusiasta i polèmic de la seva biografia: “reflected the dark period of the 80's”⁷³.

Finalment, l'any 2005 aparegué l'obra biogràfica més voluminosa i ben documentada sobre James Connolly de la mà de Donal Nevin, *James Connolly: 'A full life'* (2005), secretari general del ITUC fins 1989. Es tracta d'una ingent recerca tant bibliogràfica com de consulta de fonts primàries de múltiples arxius (anglesos, escocesos, irlandesos, nord-americans, nord-irlandesos i francesos). L'intent de Nevin es el de realitzar una biografia integral del personatge fins a l'últim detall conegut possible. Això, si bé ens pot ajudar a revestir el relat històric d'una vessant psicològica i humanitzada, trenca –parcialment- amb la dinàmica interpretativa que pot oferir una publicació tant ben documentada.

Sorprenentment però, Nevin exposa la metodologia de la seva obra basada principalment en tres pilars documentals: la correspondència de Connolly, l'estudi del seu conjunt d'articles (dels què han sortit destacables edicions) i la biografia de C. Desmond Greaves de l'any 1961. Tal i com reconeix l'autor, la seva correspondència ajuda a dibuixar de forma més rica la seva personalitat i temperament, així com les seves relacions amb els seus companys de files.

Malgrat ésser una obra patrocinada pel Services Industrial Professional and Technical Union (SIPTU) –continuador orgànic del ITGWU- i es pretengui canonitzar (definitivament?) a Connolly com una de les figures més remarcables de la història del segle vint irlandesa, el mèrit de Nevin rau en l'esforç sintetitzar les diverses interpretacions que ha suscitat l'autor entre les files ortodoxes i revisionistes –facilitat pel seu esforç de compilació bibliogràfica-. Tal i com assenyala Des Geraghty, General President del SIPTU, referint-se a un dels llasts més importants de la historiografia irlandesa: “[Connolly's] views cannot be readily transposed into today's world or used as an underring guide to modern struggles but his vision and his values remain remarkably relevant to our society”⁷⁴.

Així doncs, Connolly apareix com a teòric socialista, escriptor prolífic, centrat en el progrés de la classe obrera, dins una lectura humanista⁷⁵, així com un personatge pragmàtic (adaptat a les circumstàncies, majoritàriament insulars) allunyat dels

⁷² Aquest aspecte queda ampliat en la seva següent obra: ALLEN, Kieran, *Fiana Fail and Irish Labour*, Londres, Pluto Press, 1997.

⁷³ La síntesi de les idees de Allen foren publicades en un pamflet del Socialist Worker's Party l'any 2006 escrit per ell mateix l'any 2001. ALLEN, Kieran, *James Connolly: Revolutionary Socialist*, Dublín, Bookmarx, 2006.

⁷⁴ GERAGHTY, Des: “Preface” dins NEVIN, Donal, *James Connolly: 'A full life'*, Dublín, Gill & Macmillan, 2006, p.XVII.

⁷⁵ Tal i com també recull FENNELL, Desmond, “The Humanism of James Connolly and George Russell” dins *Heresy: the Battle of ideas in Modern Ireland*, Belfast, Blackstaff Press, 1993, pp.52.

dogmatismes i canviant (igual de canviant que el món en què visqué culminat per l'impacte de la Gran Guerra). Per tant, Nevin accepta sense traumes el què diversos autors reversionistes han assenyalat a mode de denuncia (l'excentricitat del personatge i les seves tendències proto-feixistes o bé, com a traïdor al socialisme veritable, segons la seva posició dins l'espectre polític al què pertanyen). Connolly esdevé: socialdemòcrata, revolucionari, sindicalista, sindicalista revolucionari i insurreccionalista, tenint com a rerefons el seu projecte progressista de la humanitat.

Com s'ha pogut observar, la succinta anàlisi de les biografies publicades sobre Connolly ofereix una dinàmica homòloga a les grans tendències historiogràfiques a Irlanda, tant a nivell general com en el marc de l'estudi del moviment obrer. Malauradament, en aquest espai no s'ha pogut donar cabuda a altres obres d'interès en la matèria, però seria injust obviar les publicacions de dos autors que han acabat realitzant una renovació més significativa de les tesis marxistes ortodoxes amb una metodologia rigorosa, acceptant part de les crítiques reversionistes i esbossant un Connolly complex i heterodox en la seva evolució.

Bernard Ransom és un dels autors que més s'ha dedicat a la configuració del pensament polític de Connolly en els seus anys formatius⁷⁶. Per l'autor, la clau explicativa de Connolly rau en la seva teorització particular del marxisme denominada 'Hibernicisation of Marxism', una concessió terminològica adaptada de la noció maoista 'Signification of Marxism' –adaptació del marxisme a les realitats nacionals i culturals respectivament-.

La seva conceptualització inicial fou contínuament renovada amb les experiències del sindicalisme americà i posteriorment amb la crisi de 1914: la proposta de la Irish Home Rule pel govern Asquith –que proposava la partició de l'illa en termes ètnico-religiosos-, la desfeta del sindicalisme irlandès després del lock-out i el corol·lari de l'esclat de la Gran Guerra. Això provoca l'evolució de Connolly cap a l'assumpció de la força física com a única estratègia política viable.

La consideració de la filosofia marxista de Connolly com altament heterodoxa, admesa per l'autor, és posada en context de la problemàtica de l'ortodòxia marxista en tant què sistema en crisi. El canvi d'estratègia de Connolly el portaren cap a la Insurrecció de Pasqua, l'últim acte polític de Connolly concebut per Ransom en la línia leninista. Connolly llegí 1916 com l'intent més idoni per a l'esclat revolucionari – ja sigui com a mesura desesperada o com a decisió presa sota gran pressió-, el qual posseïa l'ideal socialista en el seu rerefons.

Per tant, la concepció de Connolly per Ransom no és el de la 'teoria dels estadis' soviètica, sinó la del lideratge revolucionari de la classe obrera a través de d'un partit reformista (ISRP), com a braç polític del sindicalisme revolucionari i finalment com a braç militar: és a dir, una concepció fàcilment comparable amb la noció bolxevic desenvolupava per Parvus i Trotski de la 'Revolució Permanent'.

La segona i última obra de referència, correspon al professor de la universitat de Melbourne, d'origen escocès, W.K. Anderson. El seu llibre *James Connolly and the Irish Left* (1994) és una de les últimes i més rellevants publicacions sobre aquesta figura –al

⁷⁶ RANDSOM, Bernard, *James Connolly and the Scottish Left*, Tèsi Doctoral, Edimburgh University, 1975.

marge de la recent biografia de Nevin de 2005-. Aquest exemplar però no pretén ésser una anàlisi biogràfica, sinó que es tracta d'un estudi ideològic del personatge en diverses temàtiques (el moviment sufragista femení, la religió, el sindicalisme, el socialisme i el nacionalisme, el partit revolucionari, la violència política, o el concepte de revolució), la seva posició al llarg de la seva carrera política (1896-1916), així com la influència en l'esquerra irlandesa en el període post-insurreccional.

Malgrat que les reflexions que realitza Anderson sobre el socialisme i el nacionalisme no són noves, sí que ho són diversos aspectes com l'anàlisi monogràfica de la qüestió religiosa (catòlica) en Connolly, o la consideració del personatge, en primer terme, com un revolucionari.

Així doncs, la participació de Connolly en l'aixecament de 1916 s'explica en termes d'absoluta coherència amb el seu programa socialista. No obstant, la interpretació que dona l'autor sobre el fet és més que interessant en la mesura que no ho considera ni un sacrifici de sang ni una insurrecció militar amb possibilitats de triomf.

Per Anderson, el 1916 irlandès fou una rebel·lió quasi en termes poètics ('A terrible beauty', en paraules de W.B.Yeats). Un acte melodramàtic, militarment absurd en si mateix, però d'una entitat més enllà de la temporalitat. El *Rising* pren tota la seva rellevància temps després amb la càrrega ideològica que se li implanta des de diferents corrents polítiques.

Val a dir que Anderson qualifica de passada el *Rising* com una 'Workingman's Revolution' -pel nombrós component obrerista de la base dels rebels de 1916, no dels dirigents (l'anomenada revolució dels poetes)-. Però en aquest acte es destaca la voluntat de Connolly de no fer participar cap altra de les organitzacions que dirigia o amb què hi tenia relació. Aquest fet, juntament amb la fragmentària obra de l'autor i l'escassa reivindicació i visibilitat del projecte independent de l'obra Irish Citizen Army respecte els Irish Volunteers durant la *Easter Week*, provocaren una confusió i poca claredat en la direcció a prendre per la classe obrera irlandesa en el futur.

252

7. Valoracions finals i noves perspectives

A mode de balanç, s'ha pogut observar que, des de les diverses perspectives del debat revisionista-nacionalista, les qüestions més estudiades pels autors que han investigat a Connolly han estat; el seu projecte polític de socialisme i lluita per l'emancipació nacional; i l'argumentació sobre la seva participació en el *Easter Rising*.

Els primers en estudiar el seu projecte polític tampoc ho feren de forma innòcua, ja que s'emprà en gran mesura per reivindicar la tradició inacabada del *pope* del marxisme a Irlanda. La resposta revisionista anà encaminada a destacar els errors, les contradiccions i fins i tot l'excentricitat personal de Connolly. Si bé es cert que alguns aspectes menys 'agradables' per als marxistes ortodoxos s'obviaren per fer encaixar millor la seva anàlisi, els revisionistes oferiren en la seva investigació, al marge d'algun aspecte renovador, diverses mostres de rebuig *personal* cap al projecte del socialista irlandès. A més, es cometé repetidament l'error dels seus antitètics predecessors: la voluntat de ressaltar aspectes que encaixaven en la seva interpretació desmitificadora i obviar altres qüestions de rellevància del pensament de l'autor, és a dir, fer-lo encaixar

com a “fals” socialista –amb la presunció de concebre un socialisme veritable-⁷⁷.

D'altra banda, un dels punts preferits per tots aquests autors és la Insurrecció de Pasqua de 1916: l'espurna de la revolució socialista per uns, i la gènesi de la violència política del país inaugurada per un *putschisme* proto-feixista⁷⁸, pels altres. Afortunadament, existeixen tot un conjunt de matisos i interpretacions acurades des d'ambdues bandes del debat que han acabat ubicant a Connolly en un context interpretatiu més clarificador: l'impacte de la Gran Guerra i la desfeta de la Segona Internacional jugaren un paper important per què Connolly s'aproximés estratègicament als grups nacionalistes de la petita burgesia revolucionària, executant aquesta rebel·lió en el moment que es cregué tenir més oportunitats de triomf -malgrat el seu fracàs real-.

Al marge d'un error estratègic o no, els postulats de Connolly no es contradiuen amb la seva decisió (ell no parla mai d'una revolució socialista per separat de la revolució nacional) ni tampoc es pot caure en la trampa del què els autors més crítics amb la seva figura han destacat: l'abandonament del socialisme vers la causa nacional, pura i simple. No es pot introduir el component *històrica-ficció* sense fer-hi esment, ja que tals afirmacions requeririen una verificació històrica posterior, és a dir: què feu Connolly al triomfar l'aixecament per afirmar que abandona el socialisme, o quina República sorgí el 1916?⁷⁹. Com es tracta d'una suposició virtual a la vista dels fets no té sentit preguntar-s'ho, ja que la Història s'ocupa de l'anàlisi dels fets que succeïren al passat, no dels què podrien haver succeït.

Davant aquesta situació, no es pretén caure en el pessimisme. La historiografia irlandesa ha evolucionat de la mateixa manera que la d'altres països al llarg del segle vint, fomentant l'esperit crític i el qüestionament metodològic de les primeres obres produïdes sobre el tema, fent valer el principi de les Ciències Socials de considerar el saber acumulatiu i l'establiment de veritats provisionals sotmeses a crítica i constant revisió. És per això que s'han anat produint obres que posen èmfasi en aspectes concrets de la temàtica, molt útils per a l'investigador alhora que es contemplen noves perspectives d'estudi, com per exemple el concepte *internacionalisme* en Connolly –una idea no tant feble com s'ha arribat a considerar⁸⁰-.

⁷⁷ Malgrat no s'hagi fet explícit esment, les publicacions marxistes revisionistes de la ja desapareguda B&ICO han continuat realtzant-se a mode de fulletons a través de l'Aubane History Society o l'editorial del partit Athol Books, amb figures com Brendan Clifford (fundador del partit) o les col·laboracions d'investigadors com Manus O'Riordan. CLIFFORD, Brendan, *Ireland in the Great War. The Irish Insurrection of 1916 set in its context of the World War*, Belfast, Athol Books, 1992; CLIFFORD, Brendan, *Connolly and German Socialism*, Belfast, Athol Books, 2004; O'RIORDAN, Manus, *James Connolly Re-assessed: The Irish and European Context*, Cork, Aubane History Society, 2006.

⁷⁸ LLOYD, David, “Rethinking national marxism”, *Interventions* 5:3, 2003, p.349.

⁷⁹ L'argument revisionista rau en comparar la república sorgida de la revolta política del 1918 i la constitució del Parlament Irlandès, amb el domini del Sinn Féin. Els membres del *Dáil Eireann* (Assamblea d'Irlanda), es declararen continuadors de la tasca inaugurada el 1916. Però els que triomfaren a partir de 1918 eren personalitats d'un substrat ideològic diferenciats dels de la proclama de 1916. Recordis la diversitat ideològica del Sinn Féin i la conflictivitat d'alguns dels seus membres amb la classe obrera. Tal com assenyalen: BERRESFORD ELLIS, P., *A History of the Irish Working Class*, Londres, Pluto, 1985, p.167-183; i GOLDRING, Maurice, “Luttes pour la liberté et guerre de classes” dins *Irlande: Ideologie d'une revolution nationale*, Paris, Editions Sociales, 1975, pp.101-121.

⁸⁰ LLOYD, David, “Why read Connolly?”, *Interventions*, 10:1, 2008, p.118-123. El qüestionament sobre el seu internacionalisme queda posat en entredit des dels primers dies després del *Easter Rising* pel propi moviment socialista europeu. Però tal com recull T.A. Jackson: “*It was no mistery to the small group of militant Marxists whom Connolly had helped to train. They had accepted Connolly's doctrine that Internationalism is no the negation of Nationalism; and at least of all when the Nationalism is that of a*

Aquest s'ha d'entendre en el sentit etimològic de la paraula (*entre*-nacions). Molts autors han confós aquest terme amb altres com universalisme o cosmopolitisme vinculats a altres corrents de pensament. La idea rau en plantejar que el concepte internacionalista de Connolly és l'organització de la futura societat socialista a partir d'una base nacional, la lliure cooperació de nacions lliures. Sense negar l'evident lectura socialista del projecte de Connolly, es poden establir fàcils paral·lelismes amb el concepte federal de nacions de Rovira i Virgili –però en clau liberal democràtica–, que poden derivar del mateix tronc comú del concepte federal d'inspiració mazziniana⁸¹.

Finalment, els estudis tradicionals de Connolly han estat recentment complementats per altres qüestions centrades, més enllà de la seva figura, en l'impacte socio-cultural de la seva ideologia i pensament polític, com el cas de Fintan Lane (dedicat a la ruptura del llenguatge polític que representa el ISRP i la difusió de les velles idees republicanes en clau socialista). Una línia que ha estat continuada per un conjunt de noves aportacions com les recents de la revista *Interventions* –que destaquen a Connolly com a prototípic de la lluita anti-colonial-⁸² o treballs universitaris com el de Nora Sholevin (2005) en el seu estudi monogràfic sobre el magazine mensual *Shan Van Vocht*, on escrigué habitualment Connolly⁸³, un treball des de l'òptica de les ciències de la comunicació –especialitzat en comunicació política– que obre les portes a la possibilitat de realitzar els tant predicats i tant poc realitzats estudis interdisciplinars.

Aquesta breu aproximació a James Connolly pretén ser útil en la mesura que ajudi a comprendre la *transmissió* que s'ha fet, des d'aquesta 'gran desconeguda' illa del Nord d'Europa, d'una de les figures més complexes del panorama socialista europeu del període intersecular, i que tant poca entitat ha tingut en l'àmbit peninsular. Des d'aquí només destaquen; l'edició de l'obra *Labour in Irish History* en castellà o la petita obra amb pròleg d'Imma Tubella que consisteix en una recopilació d'articles que versen sobre Socialisme i Nacionalisme⁸⁴; així com la recent obra de Joan Carles Ferrer i Pont sobre l'impacte de l'Easter Rising en els partits catalanistes i el moviment obrer⁸⁵, interessat en articular teòricament la qüestió de l'emancipació social juntament amb la nacional, instant en què –des d'aquí– James Connolly fou mirall homòleg (ni que sigui instrumental) per un determinat sector social.

subject people” dins JACKSON, T.A., *Ireland Her Own: An outline History of the Irish Struggle for National Freedom and Independence*, Londres, Lawrence and Wishart, 1976, p.401.

⁸¹ GUIDA, F., “Idea di nazione e questione della nazionalità nel pensiero di Giuseppe Mazzini”, *Cuadernos de Historia Contemporánea*, nº 23, 2001, p.161-175; i MOLAS, Isidro, “Antoni Rovira i Virgili: nacionalisme català i federalisme” dins BALCELLS, A. (ed), *El Pensament Polític Català. Del Segle XVIII a Mitjan Segle XX* Edicions 62, Barcelona, 1988, pp. 283-295.

⁸² LLOYD, David: *op. cit.* 2003, p.345-370; o MORRIS, Catherine i THOMPSON, Spurgeon, “Postcolonial Connolly”, *Interventions* 10:1, 2008, pp.1-6.

⁸³ SHOLEVIN, Nora, “Political Communication in the *Shan Van Vocht* magazine, 1896-1899: An example of print culture, a media Project with action-value”, MA thesis, Dublin City University, 2005.

⁸⁴ CONNOLLY, James, *Socialisme i Nacionalisme*, Barcelona, La Magrana, 1979; *Ídem.: Las clases trabajadoras en la historia de Irlanda*, Madrid, Alberto Corazón, 1974.

⁸⁵ FERRER i PONT, Joan Carles, *Nosaltres Sols. La revolta irlandesa a Catalunya*, Barcelona, Abadia de Montserrat, 2007.

